

KUNTALAISALOITE VESIVOIMALOIDEN LUPAEHTOJEN UUDELLEEN ARVIOIMINEN MUHOKSELLA/PELASTETAAN VAELLUSKALAT RY.

118/0.01/2021

Khall 22.08.2022 § 246

Kunnanjohtaja Jussi Rämets (puhelin 044-497 0001):

Kuntalaisaloite: Aloitteen tekijät pyytävät Muhoksen kuntaa tekemään Pohjois-Suomen aluehallintovirastolle hakemuksen Pällin, Pyhäkosken ja Montan voimalaitoksia koskevien vesitalouslupien tarkistamiseksi. Perusteluna on, että nykyiset lupamääräykset ovat 66, 68 ja 77 vuotta vanhoja eikä niitä aiemmin ole tarkistettu. Vesilain mukaan kunta voi hakea muutosta alueellaan olevan vesivoimalan lupamääräyksiin.

Tilanne on muuttunut olennaisesti luvan myöntämisestä. Aloitteen tekijät tuovat esiin myös, että Oulujoen vedenkorkeuden vaihtelu erityisesti Montan voimalaitoksen alapuolella aiheuttaa merkittävää haittaa jokiluonnolle ja joen virkistyskäytölle. Lisäksi Merikosken voimalaan on valmistunut kalatie. Aloitteen tekijöiden näkemyksen mukaan Oulujoen vesivoimalat eivät lupaehdoiltaan täytä EU:n vesipuidedirektiivin vaatimuksia.

Vastaus kuntalaisaloitteeseen: Muhoksen kunta on valmistellut vastausta kuntalaisaloitteeseen yhdessä Vaalan ja Utajärven kuntien kanssa tammikuusta 2022 lähtien kuulemalla osapuolia, sidosryhmiä ja viranomaisia kuntien yhteisissä tapaamisissa ja 15.6.2022 järjestetyssä julkisessa Oulujoki-illassa. Lisäksi käynnissä on ARVOVESI-hanke, joka tuottaa tutkittua tietoa koko Oulujoen vesistöalueen vesistövision tuottamiseksi.

Kuntalaisaloite on ajankohtainen ja sen tavoitteena on kunnalle tärkeän Oulujoen arvon parantaminen. Intressi on yhteinen ja jaettu. Esitys keskittyy Oulujoen kalatalousvelvoitteisiin sekä säännöstelyä koskevien lupamääräysten tarkistamiseen. Kunta voi hakea muutosta vesivoimalan lupamääräyksiin, mutta jos kunta laittaa vireille Oulujoella olosuhteiden olennaiseen muutokseen perustuvat kalatalousvelvoitteiden muutoshakemukset (VL 3: 22), se toimisi silloin hakijana ja lähtökohtaisesti kunnan vastuulla olisi tehdä myös tarvittavat selvitykset. Menettely edellyttää kunnalta merkittäviä resursseja selvitysten laatimiseksi prosessin eri vaiheissa. Muhoksen kunta näkee tarkoituksenmukaisemmaksi, että alueellisena kalatalousviranomaisena toimiva Lapin Ely-keskus selvittää mahdollisuuden kalatalousvelvoitteiden muuttamiseksi Oulujoen alaosalla. Vastaavalla tavalla on toimittu esimerkiksi Kemijoella ja Iijoella.

Kuntalaisaloitteen säännöstelyä koskevien lupamääräysten tarkistaminen (VL 19: 7) on mahdollista, jos säännöstelyhankkeesta aiheutuu huomattavia haitallisia

vaikutuksia. Tällöin alueellisen ELY-keskuksen tulee yhteistyössä eri tahojen kanssa selvittää mahdollisuudet vähentää niitä. Kun viranomais selvitys on tehty, VL 19:7 mukaan myös kunta voi hakea lupamääräysten tarkistamista, jollei haitallisia vaikutuksia voida muutoin riittävästi vähentää. Luvan tarkistamisen edellytyksenä on, että siitä saatava hyöty on yleisen edun kannalta merkittävä eikä säännöstelyn kokonaishyöty vähene huomattavasti tai sen alkuperäinen tarkoitus muutu olennaisesti. Muut kuin vähäiset edunmenetykset on määrättävä muutoksen hakijan korvattaviksi, mutta korvauksia voidaan sovitella ottaen huomioon muun muassa aika, jonka hyödynsaaja on voinut käyttää säännöstelyä hyväkseen.

Kalatalousvelvoitteen muuttamisen (VL 3:22, 19:10) edellytyksenä on olosuhteiden olennainen muutos. Olosuhteiden olennaisen muutoksen kriteeri on voinut täytyä esimerkiksi kalastoa koskevan tiedon lisääntymisen ja vesistön tilan parantumisen perusteella. VL 3:22:ssa ei ole erikseen säädetty sitä, mitkä tahot voivat hakea kalatalousvelvoitteen muutosta, mutta vireillepano-oikeus määrättyneen VL 3:21 pohjalta.

Lupamääräysten muusta tarkistamisesta ja uusien määräysten antamisesta (VL 3:21, 19:5) mainitaan, että vesilupaa voidaan muuttaa vesilain 3:21 perusteella, jos hankkeesta esimerkiksi aiheutuu olosuhteiden muutosten vuoksi haitallisia vaikutuksia eikä niitä voida muuten riittävästi vähentää. Luvan muuttaminen ei saa kuitenkaan sanottavasti vähentää hankkeesta saatavaa hyötyä ja muut kuin vähäiset edunmenetykset on korvattava luvan haltijalle. Hakemuksen lupamääräysten tarkistamisesta tai uusien määräysten antamisesta voi VL 3:21 mukaan tehdä myös kunta.

KJ:N ESITYS: Muhoksen kunta esittää kuntalaisaloitteeseen ja siinä esitettyihin perusteluihin vedoten seuraavaa:

1. Alueellisena kalatalousviranomaisena toimiva Lapin Ely-keskus selvittää mahdollisuuden kalatalousvelvoitteiden muuttamiseksi Oulujoen alaosalla Muhoksen kunnan alueella.
2. Alueellisena vesitalousviranomaisena toimiva Pohjois-Pohjanmaan Ely-keskus käynnistää viranomais selvityksen Oulujoen säännöstelyä koskevien lupamääräysten tarkistamiseksi. Tämän jälkeen voidaan arvioida tarkemmin lupamääräysten muutostarpeet ja tarvittavat jatkotoimenpiteet.
3. Selvitysten tietopohjana on tarkoituksenmukaista hyödyntää soveltuvilta osin käynnissä olevan ARVOVESI-hankkeen selvityksiä sekä kytkeä esitetyt tavoitteet osaksi Oulujokivisiota. Lisäksi on tarkoituksenmukaista seurata Kemijoen ja Iijoen tilannetta.

PÄÄTÖS: Kunnanhallitus hyväksyi kunnanjohtajan esityksen.
